Kehitysvammaliitto, Linnoitustie 2 B, 02600 Espoo
www.kehitysvammaliitto.fi | kvl@kvl.fi | p. 09 348 090

Eduskunta LAUSUNTO 21.4.2022

Liikenne- ja viestintävaliokunta

liv@eduskunta.fi

**Asia: HE 41/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi**

Kehitysvammaliitto haluaa kiittää eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja jättää kirjallinen asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ihmiset ja muut oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevat ihmiset. Maassamme on noin 50 000 kehitysvammaista ja noin 65 000 puhevammaista henkilöä, selkokielen tarvitsijoita arvioidaan olevan jopa 750 000 henkilöä.

Kehitysvammaliitto edistää kehitys- ja puhevammaisten ihmisten tasa-arvoa ja osallistumista yhteiskunnassa, kehittää palveluja sekä edistää alan tutkimusta. Liitto edustaa 92 jäsenorganisaatiota – kuntayhtymiä, kuntia, seurakuntia, rekisteröityjä yhdistyksiä ja säätiöitä – sekä yksityisiä ihmisiä. Liiton jäsenet tekevät kehitys- ja puhevammatyötä tai toimivat muuten vammaisten henkilöiden hyväksi.

**Yleistä**

Esteettömyysdirektiivi parantaa merkittävästi ihmisten yhdenvertaisuutta. Jatkossa entistä useammalla henkilöllä on mahdollisuus käyttää erilaisia tuotteita ja palveluja. Tähän lukeutuvat muun muassa ihmiset, joilla on vammoja tai toimintarajoitteita sekä ikäihmiset. Kokonaisvaikutuksiltaan ehdotukset ovat vain osittain riittäviä. Ne poistavat esteitä tuotteiden ja palveluiden käytöstä, mutta useita tärkeitä esteettömyyden näkökulmia olisi jäämässä tämän lain ulkopuolelle. Monet direktiivin ehdotuksista ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia, mutta vastatakseen vammaisten ihmisten tarpeisiin, on ehdotuksissa vielä paljon muokattavaa ja parannettavaa.

Kehitysvammaliitto on pitänyt seuraavia asioita esillä liittyen tulevaan kansalliseen lainsäädäntöön.

**Selkeät ja ymmärrettävät sisällöt – selkokieli**

Ehdotamme, että kansalaisille tarjottavissa peruspalveluissa olennaisimmat sisällöt esitetään jatkossa selkokielellä. Selkokeskus on luonut selkosuomea koskevat kriteerit. Jos teksti vastaa näitä kriteerejä, se on selkokieltä. Näitä kriteerejä voidaan sellaisenaan hyödyntää osana lainsäädäntöä. Selkoruotsin osaamisesta Suomessa vastaa LL-Center."

Selkokielen tarvitsijoita arvioidaan olevan jopa 750 000 henkilöä. Selkokieli ja selkeä yleiskieli ovat eri asia. Selkokieli on vielä helpompaa kieltä kuin hyvä ja selkeä yleiskieli. Yleiskieli on kuitenkin monelle ihmiselle liian vaikeaa. Selkokieli auttaa näitä ihmisiä lukemaan, päättämään omista asioistaan ja osallistumaan yhteiskunnan toimintaan.

Kehitysvammaliitto, Linnoitustie 2 B, 02600 Espoo
www.kehitysvammaliitto.fi | kvl@kvl.fi | p. 09 348 090

Selkokieltä tarvitsevat esimerkiksi ihmiset, joilla suomen kieli ei ole äidinkieli. Lisäksi selkokieltä tarvitsevat henkilöt, joilla on oppimisen tai lukemisen vaikeuksia, kehitysvamma, ADHD, muistisairaus tai häiriöitä aivojen verenkierrossa. Selkokielestä hyötyvät myös monet muut ryhmät, esimerkiksi mielenterveyskuntoutujat, pitkäaikaissairaat henkilöt ja päihdekuntoutujat.

Selkokieli on saavutettavaa kieltä. Selkokieli parantaa saavutettavuutta, koska selkokieltä on helppo ymmärtää.

**Vaihtoehtoiset tavat käyttää palveluja tärkeitä**

On käytännössä mahdotonta toteuttaa sellaisia vaatimuksia tuotteille ja palveluille, joiden avulla kaikki ihmiset riippumatta vammoista, toimintarajoitteista, tiedoista ja taidoista pystyisivät ja osaisivat käyttää vaatimukset täyttäviä tuotteita ja palveluita.

Useat direktiivissä olevat vaatimukset pohjautuvat W3C:n (Word Wide Web Consortium) laatimaan WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) ohjeeseen. WCAG toimii erinomaisena lähtökohtana saavutettavuudelle, mutta ei itsessään tee maailmasta esteetöntä/saavutettavaa. W3C toteaakin WCAG:sta muun muassa nämä asiat:

1. se ei kata kaikkia vammoja tai toimintarajoitteita,
2. se ei varmista sitä, että kaikki osaisivat käyttää kyseistä palvelua.

Yhdenvertaisuuslaki on siis hyvä pitää mielessä. Tuotteen/palvelun tarjoajan on tarjottava ihmisille mahdollisuus kohtuullisiin mukautuksiin, jotta kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus käyttää kyseisen tuotteen/palvelun mahdollistamaa toimintoa.

Esimerkki:

Pankin on tarjottava käyttäjille mahdollisuus tehdä lainahakemus myös esimerkiksi puhelimitse. Kaikki eivät kykene täyttämään verkossa olevaa lainahakemuslomaketta, vaikka se täyttäisikin lainsäädännön vaatimukset.

**Liikennepalvelut**

Ehdotamme, että kaupunki- ja esikaupunkiliikenteen kiinteät näyttöpäätteet otetaan osaksi Suomen kansallista lainsäädäntöä. Tämä koskee muun muassa pysäkeillä, terminaaleissa, asemilla ja liikennevälineissä sisällä olevia näyttöjä.

Näyttöpäätteiden kohdalla tulee varmistaa seuraavat asiat. Nämä asiat helpottavat ihmisiä lukemaan näyttöpäätteillä olevia sisältöjä:

1. asiat on esitetty selkeästi ja ymmärrettävästi,
2. riittävä tekstin ja taustan välinen tummuuskontrasti – vähintään 7:1,
3. riittävän suuri kirjasinkoko (kirjaimen korkeus) suhteessa lukuetäisyyteen:
    - 15mm - 40mm, jos näyttöpäätettä on mahdollista lukea lähietäisyydeltä
    - 70mm - 100mm, jos näyttä luetaan 1m - 3m etäisyydeltä

Kehitysvammaliitto, Linnoitustie 2 B, 02600 Espoo
www.kehitysvammaliitto.fi | kvl@kvl.fi | p. 09 348 090

**Mikroyrityksen määritelmä**

Ehdotamme, että mikroyrityksen määrittelyssä käytetään Suomen kansallisen yrityslainsäädännön mukaista mikroyrityksen määritelmää. Kirjapitolain (1620/2015) 1:4b mukaisesti mikroyritykseksi määritellään yritys, jolla sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy enintään yksi seuraavista kolmesta raja-arvosta tilinpäätöspäivänä

1. taseen loppusumma 350 000 euroa,
2. liikevaihto 700 000 euroa tai
3. tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin kymmenen henkilöä.

Tällä hetkellä Esteettömyysdirektiivin määritelmä mikroyritykselle sisältää seuraavat kaksi kohtaa:

1. palveluksessa on alle 10 työntekijää ja
2. vuosittainen liikevaihto tai vuosittainen taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa.

Tämä määritelmä jättää 92% suomalaisista yrityksistä Esteettömyysdirektiivin ulkopuolelle.

Kehitysvammaliitto 21.4.2022

Tapio Haanperä
Saavutettavuusasiantuntija

Susanna Hintsala
Toiminnanjohtaja